

Anestesiologian ja tehohoidon amanuenssipalvelu

1. Yhteyshenkilöt

Vastuullisena kouluttajana ja amanuenssitoiminnan koordinaattorina toimii apulaisprofessori Teijo Saari. Perehdytystä koordinoi opetushoitaja Ritva Rautiainen. Amanuenssien käytännön ohjaajina toimivat kaikki TYKS:n anestesia-ääkärit.

2.1. Suoritusajankohdat ja pääsyvaatimus

Anestesiologian ja tehohoidon amanuenssipalvelun voi suorittaa sen jälkeen, kun C7-lukukaudella järjestettävä *Anestesiologia ja tehohoito I* -opintojakso on hyväksytysti suoritettu. Amanuenssuuri on aina ns. kokoaikainen riippumatta siitä, osallistuuko opiskelija samaan aikaan jonkin lukukauden opetukseen. Ajanjaksolla 15.8.–14.12. TOTTEK-palvelualueelle ei oteta amanuensseja samanaikaisesti meneillään olevan C7-kurssin anestesiaharjoittelujen vuoksi. Vastuukouluttajan luvalla voi ensimmäisen viikon amanuenssipalvelusta suorittaa C7-lukukauden viimeisen käytännön viikon aikana itse hankitussa amanuenssipalvelupaikassa.

Muualla kuin Turussa lääketiedettä opiskelevat: Anestesiologian amanuenssipalvelu suoritetaan lähes kokonaan leikkausosastoilla, ja amanuenssina toimivalla oletetaan olevan perustiedot ja -taidot tässä ympäristössä toimimisesta (mm. aseptiikka, pukeutuminen, välineet ja laitteet). **Pääsyvaatimuksena edellytetään siksi sekä 1) anestesiologian pakollisen perusopintojakson hyväksytyä suorittamista, että 2) leikkaussalissa toimimisen perehdytystä osana kirurgian alojen perusopintojaksoa siinä tapauksessa, että saatuun anestesiologian opetukseen ei ole sisällynyt opetusta leikkaussalissa.**

2.2. Amanuenssipaikan hakeminen

Anestesiologian ja tehohoidon oppiaineella on Tyksin TOTTEK-palvelualueella 1–3 amanuenssin tointa (1 peruspaikka, 2 kelluvaa). Paikat välittää Turun Lääketieteenkandidaattiseura, ja hakumenettely käy ilmi lääketieteen lisensiaatin tutkinnon opinto-oppaasta ja seuran antamasta ohjeistuksesta. Anestesiologian amanuenssipalvelua voi suorittaa myös Tyksin ulkopuolella sopimussairaaloissa (nämä paikat jakaa niin ikään TLKS ry) tai itse sovitussa paikassa. Itse paikkaa hankittaessa tulee ennen palvelun suorittamista neuvotella korvaavuudesta oppiaineen amanuenssitoiminnan koordinaattorin kanssa. Palkan maksaa tällöin amanuenssin työhön ottava terveydenhuollon toimintayksikkö, ja amanuenssin tulee noudattaa tätä amanuenssipalveluohjetta ja käyttää palvelujakson aikana lokikirjaa niiltä osin, kuin vastaavaa toimintaa on ko. yksikössä tarjolla.

2.3. Työaika ja poissaolot

Lähtökohtana on, että amanuenssi on yksikössä paikalla normaalin virka-ajan puitteissa. Amanuenssi saa kuitenkin aina osallistua suorittamansa lukukauden pakolliseen opetukseen; näitä poissaoloja korvaavat tunnit kompensoituvat amanuenssille pakollisten päivystysten kautta. Anestesiologian ja tehohoidon amanuenssuuri on aina ns. kokoaikainen riippumatta siitä, suoritetaanko se lukukauden aikana vai yliopiston loma-aikana.

Amanuenssin työaika on 38,25 h per vko eli yhteensä 153h per amanuenssipalvelujakso. Jos palvelujaksoon sisältyy arkipyhiä, vähennetään kutakin kohti 7,5h. Viikoittainen ja päivittäinen työaika voi käytännössä vaihdella päivystysvuorojen ja pakollisen opetuksen mukaan, yhteensä työtunteja tulee kuitenkin amanuenssipalvelujaksolla kertyä vähintään edellä mainittu määrä. Tähän sisältyy 8h omatoimiseen teoriaopiskeluun varattua aikaa sekä kolmena päivänä toiminnan seuraamista erikseen nimetyissä kohteissa pääasiallisen sijoituspaikan ulkopuolella (kipuklinikka, lasten leikkausosasto ja synnytysosasto. Virka-aikaisen toiminnan lisäksi amanuenssin tulee osallistua päivystystoimintaan.

Jokainen amanuenssi toimittaa maanantaisin sijoitusyksikkönsä listan ajoista, jolloin hän on paikalla leikkausosastolla sekä päivystyksistään. Amanuenssi on sairaanhoitopiirin työntekijä, joita koskevat samat oikeudet ja velvoitteet kuin muitakin TOTTEK-palvelualueen työntekijöitä.

Sairauspoissaolosta on ilmoitettava aamulla sijoitusyksikön vastuulääkärille tai hänen poissa ollessaan opetushoitajalle. Enintään 5 vrk poissaolosta toimitetaan omailmoitus, tätä pidemmistä poissaoloista edellytetään lääkärintodistusta 4. päivästä alkaen. Yli viikon poissaolosta seuraa ns. ylipalvelua eli korvaavia suoritteita, jotka kerätään amanuenssijakson päätyttyä; näistä sovitaan erikseen amanuenssikoordinaattorin kanssa.

2.4. Amanuenssipalvelun aloittaminen

Amanuenssin on ilmoitauduttava ennen palvelujakson alkua opetushoitaja Ritva Rautiaiselle. Häneltä saa toimintaohjeet, lokikirjan ja nimikyltin. Muualla kuin Turussa opiskelevat saavat lisäksi laina-avaimen. Opetushoitajan kanslia sijaitsee A-sairaalan B-siiven 4. krs:ssa, puhelinnumero on 02—313 1231 tai 050—5279181.

2.5. Palkanmaksu

Palkanmaksua varten amanuenssin on toimitettava verokortti opetushoitajalle tai amanuenssien palkanlaskijalle (*palkanlaskenta2@tyks.fi*). Tuntikirjanpito sisältyy lokikirjaan. Palkanmaksun ehtona on lokikirjan (mukaan lukien kirjalliset selostukset neljän potilaan anestesiaprosessista) esittäminen heti palvelun loputtua opetushoitajalle. Hän toimittaa sen amanuenssikoordinaattorille, joka nimikirjoituksellaan hyväksyy suoritukset. Amanuenssitodistus lähetetään tiedekuntaan, missä suoritus tallennetaan opintorekisteriin. Palkka maksetaan kuukauden viimeisenä päivänä olettaen, että lokikirja on hyväksytty.

3.1. Anestesiologian alan amanuenssipalvelun tavoitteet

Tiedot: Amanuenssilla tulee palvelujakson suoritettuaan olla perustiedot potilaiden leikkaukelpoisuuden arvioinnista, anestesian aikaisesta monitoroinnista, anestesiamenetelmän valinnasta, yleisanestesian suorittamisesta ja tavallisimmista siinä käytetyistä lääkeaineista, puudutustyypeistä ja eri puudutusten vasta-aiheista, pitkäaikaisesta kipuongelmasta kärsivän potilaan arvioinnista, eri kanylointien indikaatioista ja riskeistä, synnytysanestesian ja –analgesian menetelmistä, lasten erityispiirteistä anestesiatoiminnan kohteina, hengitystien hallinnan haasteiden potilaskohtaisesta arvioinnista, vaikean ilmatien hallinnan keinoista sekä perioperatiivisesta neste- ja kivunhoidosta. Jakson päätyttyä amanuenssi on saavuttanut kokonaiskäsityksen anestesiologin työstä havainnoimalla työtä leikkausosastolla aikuisten ja lasten parissa, synnytysosastolla, kipupoliklinikalla sekä seuraamalla anestesiologista päivystystoimintaa. Amanuenssi hahmottaa anestesiologisen prosessin alkavan jo ennen potilaan saapumista leikkauksaliin ja sen jatkuvan leikkausosastolta poistumisen jälkeenkkin.

Taidot: amanuenssin tulee palvelujaksonsa päätyttyä hallita keskeiset yleislääkäritasoiset anestesiologian alan toimenpiteet: perifeerisen laskimon kanylointi, larynxmaskin asennus, maskiventilaatio, spinaalipunktio (tekniikka soveltuu myös likvornäytteen ottoa

varten). Lisäksi amanuenssipalvelun tavoitteena on oppia perustaidot intubaation suorittamisesta aikuispotilaalle, jonka hengitysteiden anatomia ei ole erityisen haastava.

3.2. Tavoitteiden saavuttamisen seuranta

Amanuenssi seuraa itse tiedollisten tavoitteiden täyttymistä kuittaamalla opiskelemaansa asiat amanuenssilokikirjaan nimikirjaimillaan. Tarvittavat tiedot amanuenssi hankkii omatoimisesti verkosta, kirjallisuudesta (osa luettavista teksteistä on listattu lokikirjassa) ja käytännön harjoittelun lomassa yksikön anesthesiologien kanssa keskustellen.

Jokainen amanuenssi laatii viikoittain omasanaisen kirjallisen selostuksen yhden potilaan anestesiasta. Sen tulee sisältää seuraavat tiedot: potilaan esitiedot ja anestesian kannalta olennainen sairaushistoria, leikkauskelpoisuuden arviointi, tehdyt preoperatiiviset tutkimukset/selvitykset, anestesiamuodon valinta, leikkaus ja sen anesthesiologiset erityispiirteet, monitorointi ja muut valmistelut, anestesian toteutus, anestesian kulku, postoperatiivisen kivun- ja muun hoidon suunnitelma. Suoraan sairaus- ja anestesiakertomuksesta kopioituidut esitykset tullaan hylkäämään. **Selostukset tarkistutetaan jollakin yksikön anestesialääkäreistä ja palautetaan lokikirjan liitteenä. Hyväksytystä selostuksista pyydetään sen tarkistaneelta anestesialääkäriltä lokikirjaan kuittaus.**

Ymmärrys anestesiatoiminnan monipuolisesta luonteesta karttuu seuraamalla anestesialääkärin toimintaa eri yksiköissä ja tilanteissa. Näiden tavoitteiden täyttymistä seurataan keräämällä lokikirjaan kuittaukset toiminnan seuraamisesta eri yksiköiden anestesialääkäreiltä. Taitotavoitteiden täyttymistä seurataan keräämällä lokikirjaan kuittaukset onnistuneista amanuenssin suorittamista toimenpiteistä. Suoritteissa on oltava valvoneen anesthesiologin kuittaus vahvistuksena. **Vaihdettaessa sijoituspaikkaa ja jakson päättyessä on lokikirja esitettävä jollekin yksikön vastuuanestesiologeista.**

4.1. Amanuenssien sijoituspaikat

Amanuenssien "vanhin", eli amanuenssijaossa järjestyksessä ensimmäisenä paikan saanut, toimii yhteyshenkilönä sijoituspaikoista sopimisessa amanuenssien kesken. Samassa yhteydessä jaetaan amanuenssien kesken myös päivystysvuorot sekä kipuklinikan, synnytysanestesian, aikuisten teho-osaston sekä lasten leikkausosaston seurantapäivät (1 amanuenssi kerrallaan per yksikkö).

Kipuklinikalta on tiedusteltava aina ennen seurantavuorojen jakamista siihen soveltuvista päivistä, puh 02–313 1269. Amanuenssien "vanhin" laatii sijoituksista, päivystysvuoroista ja erikoispäivistä listan, josta toimitetaan kopiot amanuenssikoordinaattorille ja yksikön sihteerille ennen amanuenssikuukauden alkua.

Yhdellä leikkausosastolla työskentelee yksi amanuenssi kerrallaan. Yleensä amanuenssuuri suoritetaan kahdessa eri toimipisteessä, mutta halutessaan amanuenssit voivat sopia kiertävänsä useammassakin eri pisteessä; yhden sijoituksen pituuden on oltava kuitenkin vähintään viikko. **Uudessa sijoituspaikassa aloittaessaan amanuenssin on aina esittäydettävä ko. leikkausosaston vastuulliselle anesthesiologille ja osastonhoitajalle.**

Amanuenssien sijoituspaikat ja niiden ensisijaisuusjärjestys:

1. T-leikkausosasto (TG4): amanuenssin oltava saliinmenovalmiina klo 07:45
2. A-leikkausosasto (AD4, A-sairaalan 4. krs): amanuenssin oltava saliinmenovalmiina klo 08:00
3. N-leikkausosasto (U-sairaalan 2. krs): amanuenssin oltava saliinmenovalmiina klo 08:00
4. Kirurgisen sairaalan leikkausosasto: amanuenssin oltava saliinmenovalmiina klo 08:00
5. Lasten leikkausosasto (U-sairaalan 2. krs): amanuenssin oltava saliinmenovalmiina klo 08:00

Osastojen yhteyshenkilöt:

Osasto	Vastuuhenkilöt	Mahdolliset muut amanuenssien perehdyttäjät
TG4	<i>ylil Erkki Kentala, puh 02–313 0105 ayl Kari Leino, puh 02–313 0106</i>	<i>el Matias Rantanen, puh 02–313 0224 el Sami Suonpää, puh 02–313 35971</i>
Lasten ja nuorten leikkausosasto	<i>el Mari Fihlman 02–313 0441</i>	–
AD4	<i>ayl Johanna Backman, puh 02–303 0973</i>	<i>el Ulla Ahlmén-Laiho, puh 02–313 5069</i>
Naisten leikkausosasto ja synnytysosaston anest. palvelut	<i>ylil Marja-Leena Jaakola, puh 02–313 0101</i>	<i>el Riina Rikalainen-Salmi puh 02–313 5063</i>
Kirurginen sairaala	<i>ylil Ruut Laitio, puh 02–313 0606</i>	–
Kipuklinikka	<i>ylil Pirkka Rautakorpi, puh 02–313 1269</i>	–
Aikuisten teho-osasto	<i>ylil Mika Valtonen, puh 02–3130184</i>	–

4.2. Tutustumispäivät anestesiologian osa-alueisiin

Varsinaisessa sijoituspaikassaan toimimisen lisäksi jokainen amanuenssi tutustuu anestesiologian osa-alueisiin seuraamalla toimintaa 1 päivän ajan lasten leikkausyksikössä, 1 päivän ajan kipu(poli)klinikalla ja 1 päivän ajan synnytysosaston anestesiapalveluista vastaavan lääkärin kanssa. Lisäksi tutustutaan aikuisten teho-osaston toimintaan seuraamalla osaston toimintaa päivystysaikana vähintään 6h ajan.

Kipuklinikalta tulee tiedustella etukäteen, minä päivinä ja mihin kellonaikaan sinne voi tulla tutustumaan, jotta päivälle osuisi tarpeellinen määrä vastaanottokäyntejä. Lisäksi **2–3 vrk ennen kipupkl-päiväänsä tulee kunkin amanuenssin soittaa poliklinikalle tiedustellakseen tarkempia aikatauluja ja tutustumispäivän potilaiden tiedot, joihin tulee tutustua etukäteen.**

Muissa tutustumispaikoissa seurantaan soveltuvaa toimintaa on jatkuvasti eli niihin ei käyntiaikoja tarvitse sopia erikseen. Teho-osaston aamukierto alkaa lasikopin tienoilta arkisin klo 07:45, viikonloppuisin klo 09:00. Lasten leikkausosastolla toiminta alkaa arkisin klo 08:00 paitsi niinä maanantaina, jolloin on aamumeeting, noin klo 08:45. Synnytysanestesiasta kunakin päivänä vastaavan anestesia lääkäriin löytää lähes poikkeuksetta N-leikkausosaston anestesiakansliasta arki-aamuisin juuri ennen klo 8:a.

5. Osallistuminen TOTTE:n koulutustilaisuuksiin

Amanuenssien tehtäviin kuuluu osallistuminen palvelualueen aamumeetingiin maanantaisin klo 8.00–8.45 (pidetään lähinnä lukukausien aikana) sekä erikoistuville lääkäreille torstaisin järjestettävään koulutukseen (to klo 14.45–15.45, kerran kuukaudessa koulutus on pidempi ja se alkaa klo 14.00) silloin, kun päällekkäin ei osu pakollista LL-tutkinnon opetusta. Meetingohjelmat löytyvät tiedekunnan verkkosivuilta anestesiologian ja tehohoidon oppiaineen alaosiosta. Meetingit ja erikoistuvien koulutukset sisältyvät amanuenssin työaikaan.

6. Päivystys

Yhdessä päivystyspisteessä työskentelee vain yksi amanuessi kerrallaan. Jokainen amanuessi tekee vähintään neljä päivystysvuoroa sekä yhden tehopäivystyksen seurantavuoron.

Amanuessin päivystysvuoro on arkipäivisin klo 15:00–21:00, viikonloppuisin 09:00–21:00 ja amanuessikuukauteen tulee sisältyä vähintään kaksi kumpaakin. Jos jotakin kiinnostavaa on meneillään vuoron päättyessä, saa toki jatkaa päivystystä myöhempäänkin. **Jokainen amanuessi seuraa vähintään kahdesti sekä U- että T- päivystystoimintaa** (vähintään yksi viikonloppuvuoro kumpaakin), **sekä yhden 6h jakson ajan toimintaa aikuisten teho-osastolla** (arkipäivänä klo 15:00 alkaen tai la/su klo 9:00 alkaen).

Amanuessi ilmoittautuu yksikön päivystävälle anesthesiologille vuoron alussa. U-sairaalassa päivystysvuorossa olevat anestesialääkärit kokoontuvat ma-to yleensä noin klo 15:15 (pe noin klo 14:45) tutustumaan lasten teho-osaston potilasiin, ja tähän iltapäiväkiertoon suositellaan myös amanuessien osallistuvan. T-sairaalassa päivystävät anestesialääkärit kokoontuvat arkin klo 15:00 (pe klo 14:30) iltapäiväraportille lasikopin/lennonjohdon eteen. Viikonloppuaamuina TG4-raportti on klo 09:00 ja U-sairaalan anestesialääkärit kokoontuvat klo 09:00 joko naisten tai lasten leikkausosaston anest. kansliaan aamuraportille. TG4-päivystäjän dect-nro on 31 968 ja U-etupäivystäjän dect-nro on 32 968.

7. Pukeutuminen leikkausosastoilla ja aseptiikka

Leikkaus- ja teho-osastolla on amanuessin huomioitava asianmukainen pukeutuminen: leikkaussalissa käytetään päähinettä ja tietyissä leikkauksissa koko tiimi (eivät siis ainoastaan leikkausta suorittavat henkilöt) käyttää suu-nenäsuojusta. Valkoinen lääkärintakki ei kuulu leikkaussalisyöskentelyyn vaan se tulee jättää pukeutumistiloihin. Joissakin leikkauksissa käytetään suu-nenäsuojuksen ohella kypärämyssyä. Huolehdi hyvästä käsihygieniasta: käytä desinfektiohuuhdetta käsiisi aina ennen jokaista potilaskontaktia ja sen jälkeen. Riisu käytetyt suojakäsineet heti toimenpiteen jälkeen, äläkä koske likaisilla käsiineillä anestesiatyöasemaan tai muihin puhtaisiin välineisiin. Leikkaussalissa liikkeessa tulee huolellisesti varoa steriilejä instrumenttipöytiä, steriilisti pukeutuneita tiiminjäseniä ja steriilisti peiteltyjä laitteita. Jos epäilet aseptiikan vaarantuneen, ilmoita asiasta salin muulle henkilökunnalle välittömästi. Kysy tarvittaessa lisäohjeita salin henkilökunnalta.

Teho-osastoilla voi käyttää valkoista takkia tai valkoista takkia yhdistettynä leikkaussaliasuun. Kipupoliklinikalla käytetään valkoista takkia ja siviilivaatteita.

8. Muita yleisiä ohjeita

Amanuessi työskentelee aina LL-tutkinnon suorittaneen erikoistuvan lääkärin tai erikoislääkärin valvonnan alaisena. Tavallisia perifeerisiä IV-kanylointeja amanuessi voi kuitenkin suorittaa esim. vuodeosastojen näihin apua pyytäessä ilman läsnä olevaa anestesialääkärinä.

Leikkaussaliin tullessasi esittäydy aina potilaalle ja vähintäänkin salia hoitavalle anesthesiologille ja anestesiahoitajalle, mieluiten koko tiimille.

Anesthesiologinen hoitoprosessi ei ala anestesiainduktiosta eikä pääty potilaan viemiseen heräämöhön. Yleisanestesian ylläpitovaiheessa voi tapahtua paljonkin huomionarvoista ja salissa tulee siksi viettää aikaa muulloinkin kuin induktio-, herätys- tai puudutusvaiheessa. On

hyvä tutustua perusteellisesti niihin valmisteluihin, joita tarvitaan ennen kuin potilas voidaan ottaa leikkaussaliin; kannattaa hakeutua anestesiahoitajan avuksi valmistelemaan tulevaa toimenpidettä. Vaikka toimenpiteet ovatkin keskeinen osa anestesiologiaa, on vähintään yhtä keskeistä oppia potilaan muun perioperatiivisen hoidon suunnittelua ja toteutusta. Pelkkä toimenpiteiden teknisen suorittamisen hallinta ei myöskään riitä, vaan tulee myös ymmärtää miksi ja missä tilanteissa tietty toimenpide on perusteltu tai vasta-aiheinen, ja mitä vaihtoehtoja sille on.

Ole aktiivinen ja oma-aloitteinen hyödyntämään amanuenssipalvelusi tarjoamat mahdollisuudet päästä näkemään ja tekemään — kahvihuoneen sohvalla ei anestesiologiaa opi. Olet erittäin tervetullut amanuenssiksi Tyksin TOTTEK-palvelualueelle!

Jaksosi päätyttyä otamme mielellämme vastaan palautetta.

Ohjeen laatijat:

Aantaa, Ahlmen-Laiho 2016

Viimeisin päivitys:

Ahlmén-Laiho 08/2021